

Resultaten LSB 2010 in Twente

In de eerste plaats dank aan de vele tientallen waarnemers die zich in 2010 hebben ingezet voor het LSB-werk. Het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB) van SOVON kent twee gedeelten, nl. de kolonievogels en de zeldzame broedvogels.

Kolonievogels

Blauwe Reiger

De afgelopen winter heeft bij de Blauwe Reigers evenals in 2009 opnieuw zijn sporen nagelaten. De terugval in 2009 bedroeg 18,5 % en dit jaar 17 %. Toch ligt het niveau van het totaal aantal nesten nog wel boven dat van het jaar 2004.

Naam kolonie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	tellers
Begraafplaats Almelo	13	12	10	8	15	16	18	Wim Nijkamp
Bellinckhofweg, Weerse	6	7	7	7	13	9	7	Wim Wijering
Schapendijk, Wierden	13	14	8	9	4	8	4	Ben Nijeboer
Breeriet, Delden	50	51	50	64	69	56	43	Jan Meijerink
Lonnekermeer, Hengelo	11	8	10	13	9	5	2	Harry de Jong
Singraven, Denekamp	28	32	35	38	42	33	22	Harm Meek
Weldam, Goor	14	14	7	14	7	7	4	Henri Bouwmeester
Groot Boerman, Markvelde	6	9	6	8	8	0	5	Chris Koens
Witte Veen	9	10	12	12	16	7	5	Erik Foekens
Waterwingebied, Enschede	4	6	10	11	16	14	10	Piet Kokke
Buurserbeek, Buurse	6	20	10	17	22	16	13	Aldert Schenk
Oude Kerkhof Vriezenveen			1	0	0	0	0	Geert Euverman
Hulsbeek, Oldenzaal		5	3	5	6	7	7	Peter Bleijenberg
De Poppe, De Lutte					1	2	3	Ruud Kuipers
Oelemars, Losser						1	1	Henk Noordkamp
Wenninkweg, Markelo					10	13	17	Arie Langendoen
Totaal	160	188	169	206	238	194	161	

Kokmeeuw

Ook dit jaar waren er geen Kokmeeuwen in het Elsenveld . De kolonie in het Haaksbergerveen heeft zich verder uitgebreid en in bijna alle vennetjes zitten nu Kokmeeuwen.

Naam kolonie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	tellers
Engbertsdijksvenen	395	465	555	590	299	239	175	Herman Hazelhorst
Elsenveld	2500	2000	0	0	0	0	0	Ben Nijeboer
Haaksbergerveen	37	195	710	1000	1200	1000	1500	Roy Dear
Buurserzand					16	0	0	Wim Bosch

Oeverzwaluw

De Oeverzwaluwen op de Oelemars deden het dit jaar weer goed. Dankzij een opschoonactie voor en naast de wand konden dit jaar meer zwaluwen in de wand een plek vinden en vonden ze het niet meer nodig om uit te wijken naar het naastliggende zanddepot. Op een gegeven moment waren er meer dan 200 nestgangen uitgegraven, maar helaas is de gehele onderste rij daarna verlaten. Vermoedelijk heeft de vos, die naast de wand zijn hol heeft, toegeslagen. In het gebied ten zuiden van de Domelaar bij Markelo is een nieuwe kolonie ontstaan.

Naam kolonie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	tellers
Engbertsdijksvenen	0	7	2	4	3	2	0	Peter v.d. Akker
Lutterzand	4	9	2	8	0	0	0	Bennie Egberink/Ru Lanjouw
Oelemars, Losser	148	95	117	70	156	156	138	Ben Hulsebos/Leo Hassing

Domelaar, Markelo	20	0	12	40	47	0	5	Peter v.d. Akker
Domelaar 2, Markelo							67	Henri Bouwmeester
Rutbekerveld, Enschede	70	220	65	80	100	40	50	Jan Stufken
Balderhaar, Kloosterhaar	30	0	26	28	16	8	1	Richard Gerritsen
Stepelo				15	0	0	0	Laurents ten Voorde
Twentekanaal, Goor				13	0	0	0	Han Bouwmeester
Twentekanaal, Markelo					10	0	0	Henri Bouwmeester
Groene Mal, Nijverdal			0	0	85	70	0	Machiel oude Veldhuis
Totaal	272	331	224	258	417	276	261	

Huiswaluw

In Twente wordt het gehele noordoostelijke deel met o.a. Geesteren, Vasse, Mander, Lattrop, Tilligte, Agelo, Ootmarsum, Denekamp, Saasveld, Weerselo, Oldenzaal, De Lutte, Overdinkel en Losser door de Natuur- en Vogelwerkgroep "De Grutto", VWG Losser, Heemkunde Ootmarsum en de werkgroep flora en fauna van Heemkunde Denekamp geteld. Dit betreft een zeer groot gebied met honderden kolonies en met 39 tellers. De coördinatie van de tellingen en het binnenhalen van de gegevens is in handen van Gerard Boerrigter. De resultaten laten een wisselend beeld zien met hier en daar toename of afname.

Gebied	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	tellers
Noordoost-Twente	1753	2155	2118	1945	2058	2116	2111	Diverse verenigingen
Zuidwest-Enschede	53	27	32	32	24	26	17	Jan Stufken
Glanerbrug	22	16	18	14	7	6	2	Erik Foekens
Holterhof-Enschede			6	7	11	9	9	Erik Foekens
Daarle	40	41	47	41	33	23	24	Albert Stevens
Diepenheim	97	80	95	78	71	70	61	Chris Koens
Hof te Boekelo		15	17	13	ng	ng	ng	Bert Hoitzing
Hellendoorn	21	18	40	44	39	33	38	Jos v. Tongeren
Sint Isidorushoeve				12	33	35	38	Tim Asbreuk
Elsen	-	-	-	-	-	-	20	Arie Langendoen
Markelo	-	-	-	-	-	1	6	Arie Langendoen

Roek

Van deze soort zijn tientallen kolonies in Twente, die zich bovendien ook nog wel eens verplaatsen, meestal door verstoring door menselijk ingrijpen. Om enigszins een overzicht te geven zijn de kolonies per stad of dorp gebundeld. In Almelo en Wierden zijn de vele kleine kolonies samengevoegd tot gebiedskolonies, waarbij Almelo in drie en Wierden in vier gebieden is opgedeeld.

Het aantal Roeken is in zijn totaliteit de laatste jaren gestaag afgenomen, kende in 2006 weer een opleving, maar kelderde behoorlijk in 2007. Het aantal nesten bereikte het laagste niveau sinds 2004.

De tellers in Wierden en Almelo waren Hans v.d. Berg, Henk v.d. Aa, Hans van Leeuwen en Boudewijn Heuseveldt. Enter is geteld door Hans van Leeuwen. In Losser en Overdinkel telden Leo Hassing en Ben Hulsebos. In Hengelo was dat Piet Kokke en Harry de Jong. In Enschede telden Ben Hulsebos, Bé van Kuik, Piet Kokke, Gerrit Wesseloo, Bert Hoitzing en Aldert Schenk. In Lonneker was René Wijering actief en in Haaksbergen en St.-Isidorushoeve Harry Konniger. De tellingen in Markelo zijn verricht door Henri Bouwmeester. Bij Holten zijn de kolonies geteld door Ben Nijeboer en de nieuwe kolonie in Denekamp door Harm Meek.

Gebied	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Wierden	526	455	426	317	322	164	156
Almelo	824	817	916	814	950	925	854
Enter	0	0	10	0	0	0	0
Losser	145	171	183	211	158	154	174
Hengelo	54	54	48	30	35	29	39
Enschede	339	333	368	324	301	302	291
Lonneker	4	16	21	19	29	28	34
Haaksbergen	269	251	230	173	194	154	159
St.-Isidorushoeve	43	0	5	14	11	10	2
Overdinkel	4	1	1	3	11	14	31

Markelo	1	0	0	0	0	0	0
Holtén					70	75	89
Denekamp							3
Totaal	2209	2098	2208	1905	2081	1855	1832

BMP-Zeldzame soorten

Geoorde Fuut (12)

Vanaf 2001 kent de Geoorde Fuut in Twente een afname in de broedvogelaantallen (zie de tabel hieronder. In het Haaksbergerveen waren dit jaar 2 en in de Engbertsdijksvénen 10 territoria.

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
19	14	30	30	27	23	15	16	15	11	15	16	12

Ooievaar (3)

Het paartje Ooievaars betrok voor de zeventiende keer het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel in Losser. Er zijn 3 jongen groot geworden. Bij Havezate Everlo bij Rossum heeft een tweede paar succesvol gebroed en bij Singraven heeft dit jaar een derde paar jongen grootgebracht.

Grote Canadese Gans (2)

Voorlopig nog geen toename in Twente van de Grote Canadese Gans. Dit jaar was er 1 paar in de Ottershagen bij Lattrop en 1 paar bij het Omleidingkanaal in Losser. Er is geen melding gemaakt van broedgevallen.

Brandgans (47)

Deze gans neemt in navolging van overig Nederland ook in Twente gestadig toe. Een goed overzicht is er echter niet, want vele waarnemers vinden dit geen echte ganzen en geven hun waarnemingen niet door. Toch liever maar wel doorgeven om deze groei goed in kaart te kunnen brengen.

Op het terrein van zandafgraving de Oelemars in Losser heeft 2 paar een territorium gehad. Langs de Buuserstraat in Enschede hebben 10 paren succesvol gebroed. In de Oosterweilanden bij Vriezenveen en ook in de Entervenén kwamen 3 paren tot broeden. Op de Hasseleres bij Hengelo heeft 1 paar jongen voortgebracht. In de Engbertsdijksvénen konden 11 paren worden vastgesteld. Op Twickel was er 1 broedgeval, bij Balderhaar 4 en in het Wierdense Veld 3. In de Ottershagen bij Lattrop waren 2 paren, bij Tusveld Almelo 1 paar en bij de Domelaar Markelo 3 paren.

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
2	9	8	12	16	18	16	18	22	28	47

Smient (1)

In de Engbertsdijksvénen was 1 territorium .

Witoogéend (1)

In de Engbertsdijksvénen vormde een paar een geldig territorium.

Bruine Kiekendief (1)

In de Engbertsdijksvénen werd 1 territorium vastgesteld. Sinds 2003 is hier jaarlijks een territorium, maar of de kiekeken ook broeden is onzeker.

Slechtvalk (1)

De voormalige zendmast bij Markelo trok al in 2007 een Slechtvalk aan en in 2008 werd hier in februari een paar waargenomen. Er werd een nestkast op 100 m hoogte geplaatst, waarbij het paartje zich voortdurend ophield. Aan dit paar kon de broedcode 6 worden toegekend, zodat er in 2008 voor het eerst in Twente een territorium van de Slechtvalk kon worden vastgesteld.

In 2009 en 2010 heeft het paar hier eveneens gebroed en in beide jaren steeds 4 jongen voortgebracht. Jan Meijerink heeft dit jaar het ringnummer van het vrouwtje kunnen aflezen van foto's die hij met een op afstand bediende camera heeft gemaakt. Ze is in 2005 als pullus geringd in Bottrop (Roergebied, afstand 86 km).

Kleine Plevier (17)

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen met pioniersvegetatie. Er werden dit jaar 18 paren opgespoord, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2) en de Luttermolen

(1) in Losser. In het Rietschot Buurserzand waren 2 territoria met pas uitgevlogen jongen. In de Engbertsdijksvenen waren 2 territoria aanwezig. Vliegveld Twente telde 2 territoria evenals Diepenheim. Bij Almelo zaten twee locaties met elk een alarmerend paar. Overige locaties met 1 territorium waren Buurserzand-Waarveld, Haaksbergerveen, Domelaar en de Bergvennen bij Lattrop.

Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn sinds 2003 negen telgebieden aangemeld. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts drie standaardtellingen uitgevoerd. De populatie is in deze gebieden stabiel en neigt tot toename door plaatsing van nestkasten door de steenuilwerkgroepen. De resultaten in Wierden zijn onderling niet vergelijkbaar, want pas vanaf 2007 is er volledig geteld.

In Z-telgebied Losser (100 km²) zijn in 2005 en 2010 integrale karteringen geweest voor de Steenuil, waarbij alle mogelijke locaties zijn onderzocht. In 2005 zijn toen 83 en dit jaar zelfs 101 territoria gevonden. In Twente zijn er dus in 2010 al minimaal 296 territoria van de Steenuil aan SOVON doorgegeven.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Losser Steenfabriek e.o.	7	8	9	8	8	9	9	11
Overdinkel Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14	15
Saasveld	45	43	41	43	42	45	43	41
Deurningen	20	25	27	26	30	30	30	26
Fleringen	5	6	7	6	6	6	6	6
Groot Agelo	9	12	15	16	18	19	17	22
Reutum	4	4	3	4	4	4	4	4
Wierden	-	-	45	56	95	93	95	96
Beuningen- Denekamp-oost	-	-	-	-	-	-	-	17

Nachtzwaluw (37)

Alle heidevelden zijn in het kader van het Jaar van de Nachtzwaluw in 2007 nagelopen op deze nachtelijke soort. Er konden toen 35 territoria worden gekarteerd. Dit jaar zijn er 37 territoria opgespoord met als kanttekening dat niet alle nachtzwaluwterreinen van 2007 zijn bezocht. De toename die zich een aantal jaren geleden aankondigde zet dus nog steeds door. Vooral in de Engbertsdijksvenen vond een forse toename plaats van 5 territoria in 2009 naar 11 in 2010. Hier volgt een opsomming van de locaties met het bijbehorende aantal gevonden territoria: Beuninger Achterveld (Losser) 4, Punthuizen (Losser) 3, Beuninger Binnenveld/Lutterzand (Losser) 7, Stroothuizen (Losser) 2, Engbertsdijksvenen 11, Haaksbergerveen 1, Lankheet bij Haaksbergen 1, Bergvennen Lattrop 1, Stevensheide bij Vriezenveen 1, Buurserzand 1, Witte Veen 3, Paardenslenkte bij Vasse 1 en Aamsveen 1.

Oehoe (1)

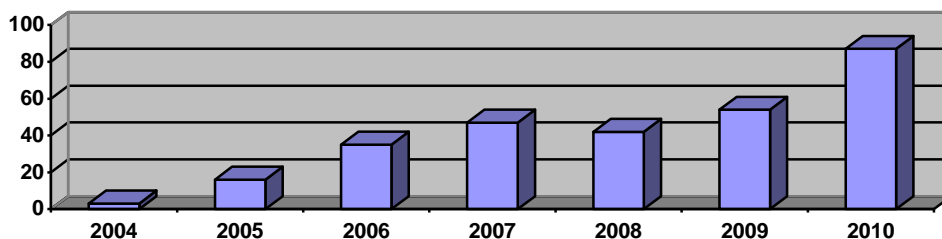
In Vogels in Overijssel 2010 is het eerste geldige territorium van de Oehoe in Overijssel uitvoerig gedocumenteerd. Aangezien Twente het meest bosrijk is, neem ik aan dat de Oehoe in dit district zit. Het gaat om een paartje Oehoe dat (nog) niet tot broeden is gekomen. Er zijn daarnaast nog 2 waarnemingen (1 op 12 april en 1 op 13 mei) van een Oehoe geweest binnen de gemeente Losser. Het gaat om ver uit elkaar liggende locaties in het noordelijk deel van Losser. Een van de vogels is zelfs roepend gehoord. In beide gevallen zijn er onvoldoende waarnemingen om tot een geldig territorium te besluiten.

Draaihals (2)

Bij de Molterheurne in Losser werd in het broedseizoen een roepende Draaihals waargenomen. Deze locatie werd ontdekt tijdens het onderzoek naar de Rode Wouw, waarvan 2 exemplaren zich hier gedurende enkele maanden ophielden. Van de Rode Wouw kon helaas geen geldig territorium worden vastgesteld. Bij Gammelke werd eveneens tussen de datumgrenzen een roepende Draaihals waargenomen. Voor Twentse begrippen is het aantal van 2 geldige territoria de laatste jaren uitzonderlijk te noemen.

Middelste Bonte Specht (87)

Na de publicatie van de gegevens in de vorige Nieuwsbrief zijn er nog wat territoria bijgekomen, zodat de teller nu op 92 locaties met 87 geldige territoria staat. Met 40 paar behoort de gemeente Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. Alle Mibo-tellers krijgen via de mail en via deze Nieuwsbrief weer een aanmoediging om de Twentse bossen ook in 2011 uit te kammen.

Middelste Bonte Specht in Twente

IJsvogel (17)

Het totaal voor dit jaar kwam uit op 17 territoria. De IJsvogel heeft aan het eind van de winterperiode van 2008/2009 behoorlijke verliezen geleden. In Losser, het kerngebied van de IJsvogel, werd ondanks het openblijven van de Dinkel een verlies van 60% van de populatie vastgesteld. Na de afgelopen winter van 2009/2010 bleef het verlies echter beperkt. Gerekend vanaf het begin van de tellingen in 1975 tot nu toe is 2008 met 66 territoria het jaar met de meeste IJsvogels in Twente geweest. Daarvan zijn er dus nog maar 17 over.

Grote Gele Kwikstaart (43)

De populatie van de Grote Gele Kwikstaart kende in Twente eveneens een behoorlijke terugslag. In het kerngebied langs de Dinkel leed de Grote Gele Kwikstaart na de winter van 2008/2009 zo'n 40% aan verliezen. Evenals voor de IJsvogel was 2008 ook een topjaar voor de Grote Gele Kwikstaart met 80 territoria. Deze aantallen dienen als een absoluut minimum te worden gehanteerd. Twente kent zo'n 200 km aan geschikte beken die meestal niet toegankelijk zijn, zodat het vrijwel onmogelijk is een vlakdekkende telling uit te voeren. Ook is waargenomen dat de Grote Gele Kwikstaart tot 300 - 400 m vanaf een beek een broedplaats kan hebben.

Noordse Nachtegaal (1)

Tijdens het BMP-onderzoek op het Rikkerink bij Delden werd op 24 mei de zang gehoord van een Noordse Nachtegaal. De vogel verbleef hier tot 9 juni. Het is de tweede waarneming van een Noordse Nachtegaal in Overijssel en de eerste met een geldig territorium. Een uitvoerig verslag is te lezen in *Vogels in Overijssel 2010*.

Paapje (2)

In Twente werden op twee locaties zingende Paapjes gehoord, nl. bij het Wierdense Veld en in de Engbertsdijksvenen.

Kramsvogel (1)

In het Huyerense Broek bij Vriezenveen werd voedseltransport van een Kramsvogel waargenomen.

Grote Karekiet (1)

Op het Rutbeek kon enkele weken lang een zingende Grote Karekiet worden gehoord (broedcode 4).

Kortsnavelboomkruiper (2)

Deze soort kende in 2007 een verhoudingsgewijs geweldige toename in Twente. Het aantal territoria en broedgevallen nam toe tot 7, maar nam daarna af tot 2 in 2008 en 3 in 2009. Dit jaar werden via BMP-onderzoek 2 territoria gelokaliseerd, beide dicht bij elkaar in het Haagse Bos in Enschede.

Grauwe Klauwier (6)

In de Engbertsdijksvenen was 1 territoria aanwezig. Bij Losser in de omgeving van de Duivelshof werd in kleinschalig cultuurland via BMP-onderzoek 1 succesvol broedgeval vastgesteld. Verder waren er nog geldige waarnemingen van Grauwe Klauwieren in het Witte Veen, in het dal van de Mosbeek, in het Buurserzand (met 3 jongen) en bij Vriezenveen.

Europese Kanarie (1)

Dit jaar werd er nog slechts 1 zingend mannetje aangetroffen in Denekamp. In de gemeente Losser is de soort inmiddels totaal verdwenen.

Ik hoop dat de tellers van de Z-soorten door blijven gaan met hun inventarisaties, die vaak via Z-telgebieden lopen, bv. de beketellingen. Z-soorten en Z-telgebieden kunnen regelrecht via de website bij SOVON worden ingevoerd via de inlogcode. Wie voor het eerst inlogt, gaat bij www.sovon.nl eerst naar inloggen hulp en instructie

en dan inloggen met de waarnemerscode en de vier cijfers van de postcode van de waarnemer. Tellers die nog geen waarnemerscode hebben kunnen deze aanvragen via hulp en instructie punt 2: aanmelden. Mocht dit niet lukken dan kunnen meldingen van Z-soorten rechtstreeks via de mail naar mij toe als de locatie geheim moet blijven en in andere gevallen op www.waarneming.nl worden gezet. De voorkeur gaat echter uit naar het zelf invoeren van de waarneming via de website www.sovon.nl .

Ben Hulsebos
Districtscoördinator SOVON Twente
benhulsebos@home.nl